

UNIwersytet Gdański
Wydział Oceanografii i Geografii

Dominika Olechnowicz
Gabriela Wacewicz
Weronika Wielgosz
Patrycja Zasowska

TRUDNY CZAS MAŁEJ KSIĘGARNI ARTYSTYCZNEJ W OBLICZU
PANDEMII I ZMIANY LOKALIZACJI

Projekt miejski wykonany na ćwiczeniach
ze społeczno- kulturowych uwarunkowań
gospodarki przestrzennej

Gdańsk 2021

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
Rozdział I. Historia księgarni	
1.1. Zmiana lokalizacji.....	3
1.2. Lokal przy ulicy Lawendowej.....	4
Rozdział II. Wymiar społeczny	
2.1. Relacje z klientami.....	5
2.2. Zmiana lokalizacji a klienci.....	6
2.3. Opinie klientów.....	6
Rozdział III. Ogólne informacje	
3.1. Specyfika księgarni.....	7
3.2. Pochodzenie nazwy.....	7
Rozdział IV. Funkcjonowanie księgarni w czasach pandemii	
4.1. Trudny okres dla księgarni.....	8
4.2. Cel na najbliższe miesiące.....	9
4.3. Obecna sytuacja.....	9
Zakończenie.....	9
Bibliografia.....	10

WSTĘP

Projekt miejski ma na celu poszerzanie horyzontów i rozwijanie umiejętności obserwacji zarówno studentów, jak i przyszłych odbiorców pracy. Wiedza zdobyta podczas przeprowadzania tego ćwiczenia jest niezwykle cenna dla obecnych, bądź przyszłych mieszkańców Trójmiasta, gdyż pozwala lepiej poznać i zrozumieć jego funkcjonowanie. Najowocniejszym i zarazem najciekawszym sposobem na zdobywanie wiedzy jest nauka przez samodzielne przeprowadzanie badań, obserwacji, wywiadów, analiz i formułowanie wniosków na podstawie zebranych materiałów. Projekt miejski łączy w sobie to co najlepsze i w praktyczny sposób kształtuje postrzeganie przestrzeni publicznej przez studentów – przyszłych gospodarzy przestrzeni, urbanistów, geografów itp. Praca nad tym ćwiczeniem jest więc formą dydaktyczną, która uczy i bawi jednocześnie.

Tak było też w przypadku projektu na temat małej księgarni artystycznej w centrum Gdańska- „Firmin”. Badanie historii i społecznego wymiaru tego miejsca dostarczyło wiele ciekawych informacji, które najprawdopodobniej pozostałyby nam nieznane, gdyby nie projekt miejski.

ROZDZIAŁ I

Historia księgarni

1.1. Zmiana lokalizacji

Księgarnię „Firmin” prowadzi trójka właścicieli: Pani Viola, Pani Ola i Pan Marcin. Połączyła ich pasja do książek i chęć zarażania nią innych. Właśnie dlatego pracują już ze sobą od wielu lat i nie wyobrażają sobie żeby mogło być inaczej. Od poniedziałku do soboty przychodzą z uśmiechem na ustach do swojego niewielkiego, lecz urokliwego lokalu, który znajduje się przy ulicy Lawendowej 2/3. Jednak nie zawsze zmierzali w tym kierunku. Niegdyś księgarnia „Firmin” była „Gdańską Księgarnią Oświatową”, a obecni właściciele byli zatrudnieni do pracy na etacie. Funkcjonowała ona przez blisko 20 lat w Teatrze Wybrzeże. Niestety niekorzystna, i rozwijająca się dynamicznie, sytuacja na rynku podręczników sprawiła, że właściciel postanowił zamknąć działalność. Właśnie wtedy w głowach Pani Violi, Pani Oli i Pana Marcina pojawiła się myśl, aby założyć własną działalność. Postawili wszystko na jedną kartę i zainwestowali swoje niewielkie oszczędności w przyszłą firmę. Było to pod koniec 2014 roku. Ryzyko się opłaciło, bo księgarnia dobrze prosperowała i miała swoich stałych, zadowolonych klientów. Funkcjonowała w Teatrze Wybrzeże aż do końca lutego 2020 roku. Właściciele wynajęli obecny lokal od stycznia, a zdecydowali się na niego, ponieważ była to najrozsądniejsza ekonomicznie możliwość. Lokal należał do miasta, więc właściciele stanęli do przetargu, który wygrali i tym sposobem rozpoczęli swoją działalność przy ulicy Lawendowej. Remonty trwały kilka tygodni i księgarnia „Firmin” zaczęła funkcjonować w

nowej lokalizacji w marcu. Pech chciał, że zbiegło się to w czasie z początkiem pandemii i pierwszej fali koronawirusa. Sytuacja wtedy była bardzo ciężka, ale o tym zaraz.

Fot. 1. Dawna lokalizacja księgarni
Źródło: rezerwatyksiazek.wordpress.com

Fot. 2. Obecna lokalizacja księgarni
Źródło: ibedeker.pl

1.2. Lokal przy ulicy Lawendowej

Zanim lokal przy ulicy Lawendowej stał się księgarnią, znajdował się tam mały sklep z ubraniami. Właścicielką była starsza Pani, która prowadziła swoją działalność przez blisko 40 lat. Jeszcze dziś zdarza się, że mieszkańcy przecierają oczy ze zdumienia, gdy widzą, że ich stary, lokalny sklep odzieżowy zastąpiła księgarnia. Powodem zamknięcia biznesu była najprawdopodobniej tragiczna śmierć syna, który zginął w wypadku samochodowym. Na początku obecni właściciele czuli się skrępowani i niepewni, bowiem praca w świadomości otaczającej straty jest bardzo ciężka. Jednak miasto żyje dalej i nieustannie się zmienia, więc trzeba dotrzymać mu tępa i przychodzić z czymś dobrym, potrzebnym. Pewnego dnia starsza Pani odwiedziła obecnych najemców i udało im się chwilę porozmawiać. Jak twierdzi Pani Viola- było to bardzo przejmujące spotkanie.

Obecny lokal jest prawie o połowę mniejszy od poprzedniego, lecz nie jest to żadnym problemem. Na początku Pani Viola, Pani Ola i Pan Marcin obawiali się, że nie pomieszczą całego dotychczasowego asortymentu. Kiedy książki były już spakowane w pudełka, przeżywali chwile grozy, gdyż nie chcieli rezygnować z którejkolwiek pozycji. Jednak dzięki dobremu rozmieszczeniu i pojemnym regałom, udało się wszystko umieścić na półkach i żadna powieść nie musi być narażona na zapomnienie i pokrycie kurzem na zapleczu.

Zamieszanie spowodowane przeprowadzką i pierwszą falą pandemii, a także bardzo skromny budżet spowodowały, iż remont nie został wykonany w całości. Właścicielom zależało na tym, aby jak najszybciej wznowić działalność, więc na dzień dzisiejszy czeka ich jeszcze wiele pracy. Jednak jest to poboczna sprawa. Większym problemem jest ogrzewanie, gdyż jest to stara kamienica i nie wszystko działa tak jak powinno. Szczególnie dało się to odczuć ostatniej, bardzo mroźnej zimy. Co prawda właściciele mają piecyki elektryczne (i ciepłe swetry), ale mimo tego było nieprzyjemnie. Natomiast latem atmosfera jest o wiele przyjemniejsza. Nie ma już takiej wielkiej witryny, która jest wystawiona na działanie promieni słonecznych, tak jak w Teatrze Wybrzeże.

Księgarnia „Firmin” znajduje się w świetnej lokalizacji. Bliskie sąsiedztwo Hali Targowej i parku przyciąga przechodniów, co sprawia, że oprócz stałych klientów, odwiedzają

ją też inni, nawet z czystej ciekawości. Ponadto, w sąsiednich budynkach znajdują się sklep malarski i kawiarnia, więc jest to bardzo ciekawe połączenie dziedzin. Klienci często pytają o różne materiały plastyczne, których nie ma w asortymencie księgarni, więc właściciele odsyłają ich do sklepu obok. Jeśli ktoś ma ochotę w spokoju poczytać nowo zakupioną książkę i przy okazji zjeść ciastko i wypić kawę, to ulica Lawendowa jest idealnym miejscem. Ponadto właściciele księgarni i kawiarni „W Starym Kadrze” żyją w bardzo dobrej komitywie i wspólnie dążą do doskonalenia swojej działalności, a także zaspokajania potrzeb mieszkańców. Zamiast „kopać pod kimś dołki”, tak jak to robią często obecni przedsiębiorcy, którzy skupiają się tylko na sobie, to współpracują i za wartość nadrzędną mają dobro wszystkich klientów. Jest to bardzo dobry przykład na to, że współpraca to podstawa życia w społeczeństwie.

Podsumowując wszystkie wady i zalety obecnej lokalizacji, Pani Viola, Pani Ola i Pan Marcin nie żałują swojej decyzji. Lokal przy ulicy Lawendowej 2/3 okazał się bardzo dobrym miejscem i cała trójka czuje się tu jak w domu.

Fot. 3. Wnętrze księgarni
Źródło: gdansk.pl

Fot. 4. Właściciele
Źródło: trójmiasto.wyborcza.pl

ROZDZIAŁ II

Wymiar społeczny

2.1. Relacje z klientami

Dobre relacje z klientami to podstawa każdego biznesu. Dlatego właściciele księgarni „Firmin” kładą na to duży nacisk. Zależy im, aby podtrzymywać kontakt i dobrze traktować ludzi, dzięki którym mogą funkcjonować. Często zaczynało się od niepozornej, pierwszej wizyty, a teraz są to już wieloletnie przyjaźnie. Rodzice przychodzący z dziećmi, później te dzieci dorastają, idą na studia i dalej odwiedzają księgarnie. Spora część klientów to studenci Akademii Sztuk Pięknych. Nawet jeśli nie zawsze mogą pozwolić sobie na zakup, przychodzą oglądać albumy artystyczne. Dodatkowymi klientami, głównie podczas wakacji, są turyści, w tym również z zagranicy. W czasach przed pandemicznych, przyjeżdżali regularnie, dopełniając swoje biblioteczki. Często na zakupy przychodzą całe rodziny, a przy obecnych

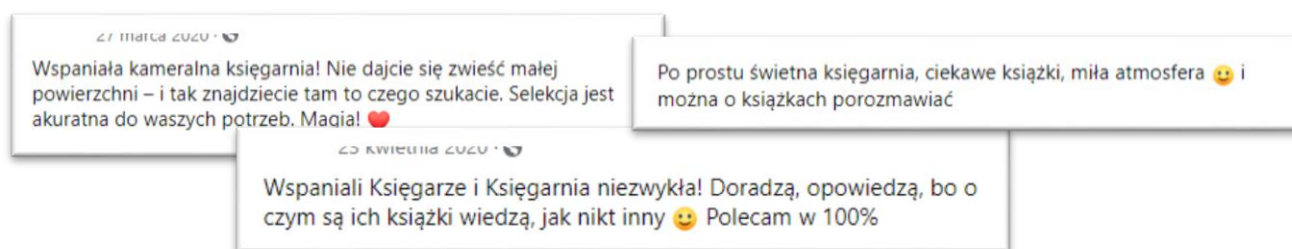
limitach i małej powierzchni inni zmuszeni są stać w kolejce na zewnątrz. Mimo tego nie rezygnują i cierpliwie czekają na swoją kolej. Właściciele uważają, że to bardzo miłe. Wiele ludzi przychodzi również, aby porozmawiać, nie tylko na tematy związane z książkami. Bardzo często są to już bliższe znajomości, a nawet przyjaźnie. Relacje budowane przez lata, są tak mocne, że zarówno właściciele księgarni jak i klienci, nie są w stanie wyobrazić sobie, że pandemia mogłaby to zmienić.

2.2. Zmiana lokalizacji a klienci

Zmiana lokalizacji księgarni „Firmin” w dużej mierze nie wpłynęła na utratę stałych klientów. Jak mówi jedna z właściolek księgarni: „Gdyby nie stali klienci, to musielibyśmy zakończyć swoją działalność”. Z powodu pandemii, utrudniony jest przepływ informacji na temat tej zmiany. Jednak właściciele księgarni stają naprzeciw problemowi i prowadzą stronę internetową przez serwis społecznościowy – Facebook. Dzięki pomocy technologii, każdy ma łatwy dostęp do aktualnych informacji związanych z księgarnią. Zdarza się jednak, że jeszcze sporo osób nie wie o nowej lokalizacji. Dowiadują się głównie od znajomych i powoli wracają do swojej ulubionej księgarni. W poprzedniej lokalizacji przepływ ludzi z roku na rok malał. Nowi klienci przychodzili tylko wtedy, gdy odbywały się jakieś wydarzenia na Placu Węglowym. Natomiast lokal przy ulicy Lawendowej nadał „powiewu świeżości” księgarni i przyciągnął nowych klientów. Jest to miejsce, gdzie naturalnie przechodzi duża liczba osób, ze względu na dobrą lokalizację i sąsiednie działalności.

2.3. Opinie klientów

Analizując opinie wystawiane przez klientów w serwisie społecznościowym Facebook, zauważamy, iż kupcy doceniają nietuzinkowość księgarni oraz bogaty wybór literatury. Recenzenci chętnie korzystają z pomocy właścicieli przy wyborze książek ale również cieszą się możliwością rozmowy na wszelakie tematy. Ogromnym atutem księgarni jest znajomość sprzedawanych pozycji. Założyciele starają się, aby każdy odnalazł dla siebie odpowiednią literaturę. Czytelnicy odwiedzający lokal przy ul. Lawendowej z czasem stają się przyjaciółmi założycieli księgarni. Nastawienie właścicieli oraz ich zaangażowanie czyni to miejscem wyjątkowym na mapie Gdańska. Zainteresowani uważają tę księgarnię jedną z najlepszych na Pomorzu. Recenzje, które wystawiają czytelnicy opisują lokal jako miejsce magiczne z wyjątkową atmosferą. Właściciele chcą, aby każdy kto odwiedzi księgarnię czuł się dobrze, bezpiecznie i nie wyszedł zawiedziony.

Fot. 5. Opinie klientów

Źródło: facebook.com

ROZDZIAŁ III

Ogólne informacje

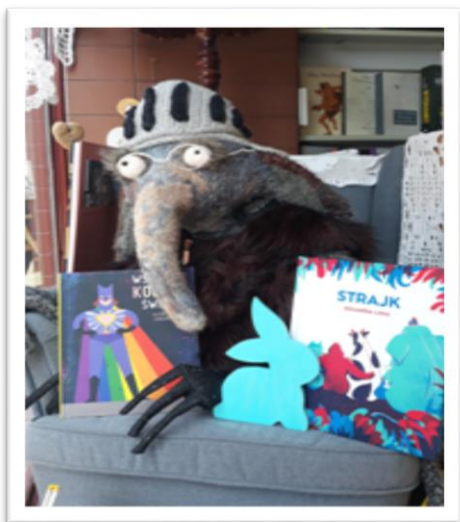
3.1. Specyfika księgarni

Księgarnia „Firmin”, mimo zmiany na mniejszy lokal, nadal posiada bogatą ofertę książek. Właściciele skupiają się na konkretnych działach, które w dawnej lokalizacji były ważnym elementem dla klientów. Oferta jest bogata w publikacje z zakresu sztuki, design, malarstwa oraz fotografii. Wielu studentów odwiedza lokal przy ul. Lawendowej, w celu zaczerpnięcia inspiracji z bogatego wachlarza dostępnych albumów. W ofercie znajduje się również literatura polska oraz literatura popularnonaukowa. Główny dział, z którego słynie księgarnia to literatura dla dzieci i młodzieży. Znajomość oferowanego działu przez właścicieli, daje możliwość zasięgnięcia porady przy zakupie książki. Klienci przyjeżdżają z różnych miejscowości, aby skorzystać z wiedzy właścicieli i wybrać idealną literaturę dla siebie. Poprzez świadomy wybór danych gatunków literatury w asortymencie księgarni, tworzy się nietuzinkowy, wyjątkowy klimat. Właściciele zdają sobie sprawę, że dział sensacji czy kryminałów jest pożądanym przez klientów, jednakże skupiają się wyselekcjonowanych działach, które dobrze znają. Lokal przy ul. Lawendowej nie pozwala na tak obszerne wystawy, lecz zainteresowani zauważają skromną ekspozycję obecnej księgarni.

3.2. Pochodzenie nazwy

Nazwa księgarni pochodzi od powieści amerykańskiego pisarza Sama Savage’a pt. „Firmin”. Historia szczura opisanego w książce, może być interpretowana jako wieczny głód, apetyt na zagłębianie się w literaturze. Właściciele w momencie poszukiwania nazwy księgarni, przypomnieli sobie zachwycającą powieść Sama Savage’a, która została w ich pamięci pomimo upływu czasu. Trzeba przyznać, że nazwa jest niezwykle trafnie dobrana i symbolizuje miejsce, w którym możemy otrzymać ulubione powieści. Na wystawie możemy zobaczyć postać szczura, który symbolizuje głównego bohatera powieści „Firmin”. Jest on nieodłącznym elementem księgarni i zawsze robi wrażenia na klientach. Do życia powołała go przyjaciółka właścicieli, znakomita gdańska artystka. Na pierwszy rzut oka może przypominać słonia, lecz właściciele rozwiali wszelkie wątpliwości.

Fot. 6. Maskotka na witrynie
Źródło: facebook.com

Fot. 7. Szczur Firmin z powieści
Źródło: facebook.com

ROZDZIAŁ IV

Funkcjonowanie księgarni w czasach pandemii

4.1. Trudny okres dla księgarni

Księgarnia „Firmin”, tak jak wiele polskich firm, odczuła negatywne skutki wpływu pandemii COVID-19 na funkcjonowanie przedsiębiorstwa. Dodatkową, niesprzyjającą okolicznością okazała się zmiana lokalizacji. Był to możliwie najgorszy moment na zmianę lokalu. Właściciele chcieli podążać zgodnie ze swoim planem i przenieść się z końcem lutego do nowego miejsca, które wynajmowali już od stycznia zeszłego roku. Zobligowali się na zakończenie swojej działalności w teatrze i przeniesienie się do nowej lokalizacji na początku marca. Dokończenie remontu miało zająć 3 tygodnie, a potem księgarnia miała zacząć swoją działalność. Niestety otwarcie księgarni zbiegło się w czasie z wprowadzeniem największych obostrzeń w całym kraju. W związku z tym funkcjonowanie działalności musiało ulec zmianie. Na szczęście księgarnia nie była na liście tych miejsc, które były zmuszone zamknąć swoją działalność i mogła pozostać otwarta i starać się funkcjonować na nowych warunkach. Na początku zaprzyjaźnieni klienci robili listy swoich potrzeb i wysyłali je drogą mailową. Właściciele przygotowywali potrzebne książki na tzw. szybki odbiór. Zaczęto również wysyłać zamówienia. Księgarnia „Firmin” wzięła udział w ogólnopolskiej akcji „Książka na telefon”, która zrzesza i wspiera kameralne księgarnie. Dzięki temu księgarnia otrzymała duże wsparcie i zyskała grono nowych klientów, dla których los małej, kameralnej księgarni nie był obojętny.

4.2. Cel na najbliższe miesiące

W tak trudnym okresie jakim był początek roku, nowa lokalizacja i lockdown, właściciele musieli zmierzyć się z bardzo słabą sytuacją finansową. Ich podstawowym celem było przetrwanie. Jedyne oszczędności zostały przeznaczone na remont lokalu. Utrzymywali się praktycznie z miesiąca na miesiąc. Liczyli tylko na to, że nie będzie gorzej. Bardzo wierzyli w to, że jeśli nie będzie gorzej, to jakoś uda im się przetrwać.

4.3. Obecna sytuacja

Po skontaktowaniu się po dłuższym czasie, właściciele niestety nie mieli dla nas dobrych wieści. Trudno jest im cokolwiek przewidzieć, jeśli chodzi o przyszłość księgarni. W zeszłym roku dużym wsparciem była inicjatywa miasta – „Gdański Fundusz Wydawniczy”, adresowany do lokalnych wydawców i księgarń, w ramach którego Urząd Miasta zakupił wiele książek. Był to poważny zastrzyk finansowy, który pomógł przetrwać w trudnym roku po przeprowadzce do nowej siedziby i niełatwym czasie pandemii. Ostatnio ruch w księgarni był bardzo kapryśny. Właściciele mają wielką nadzieję, że uda im się cierpliwie wytrwać w oczekiwaniu na lepszy czas, którego wypatrują już z wytęsknieniem.

ZAKOŃCZENIE

Po przeprowadzeniu wywiadu z jedną z właścicielek, przejrzaniu wielu artykułów na stronach internetowych i wnikliwej analizie fanpage’a księgarni na Facebooku, można dojść do wniosku, że teza, a zarazem temat naszej pracy jest zgodny ze stanem faktycznym. Od początku ubiegłego roku księgarnia „Firmin” znajduje się w ciężkiej sytuacji związanej ze zmianą lokalizacji i przede wszystkim problemem, który dotknął wszystkich przedsiębiorców-pandemią koronawirusa. Zmiana lokalu była konieczna i właściciele jej nie żałują, gdyż w nowej księgarni przy ul. Lawendowej czują się jak w domu. Jednak takie przedsięwzięcie zawsze wiąże się z kosztami, dużym nakładem pracy i słabszym ruchem na początku, gdyż nie do wszystkich dochodzą aktualne informacje o nowej lokalizacji. Niefortunnie zdarzyło się to wszystko na początku roku, który i tak sam w sobie jest najtrudniejszym czasem dla księgarń, niezależnie od tego czy jest pandemia, czy nie. Od stwierdzenia pierwszego przypadku COVID-19 w Polsce i wprowadzenia licznych obostrzeń minął już ponad rok, jednak księgarnia „Firmin” dalej nie wróciła do stanu sprzed tych kilkunastu miesięcy. Utrzymują się z dnia na dzień i dalej wierzą, że uda im się odbudować to, na co pracowali od lat. Niestety księgarnia to tylko jedno z wielu miejsc, które spotkał tak ciężki los. Przedsiębiorcy stracili swoje oszczędności albo nawet całe biznesy, inwestycje. Zbliżają się wakacje i czas luzowania obostrzeń, więc jest to cień szansy i przysłowiowe światełko w tunelu na lepsze jutro. Jednak aby wrócić do tego co było, musi minąć jeszcze wiele lat. Nie pozostaje nic innego niż cierpliwie czekać i wspomagać lokalnych przedsiębiorców. Przeprowadzanie projektu miejskiego pozwoliło nam poszerzyć horyzonty i poznać kolejne, interesujące miejsce na mapie Gdańska, jakim jest kameralna księgarnia artystyczna „Firmin”.

BIBLIOGRAFIA

<https://www.facebook.com/Firmin-Ksiegarnia-na-Lawendowej-282870985165654>
<https://www.trojmiasto.pl/Firmin-Ksiegarnia-na-Lawendowej-o62055.html>
<http://wiedzaksiegarza.pl/miejsce/ksiegarnia-artystyczna-firmin-w-gdansk/>
<https://ibedeker.pl/u-przyjaciol/gdanska-ksiegarnia-firmin/>
<https://www.miesiecznik.znak.com.pl/w-ksiegarni-firmin-ksiegarnia-w-teatrze/>
<https://rezerwatyksiasek.wordpress.com/2016/06/24/firmin-ksiegarnia-w-teatrze/>
<http://www.findglocal.com/PL/Gdansk/282870985165654/Firmin-Ksiegarnia-na-Lawendowej>
https://www.gdansk.pl/fotogaleria/Otwarte_ksiegarnie,c,8474
<https://dziennikbaltycki.pl/gdanski-fundusz-wydawniczy-pomaga-ksiegarniom-i-wydawnictwom-wydano-juz-400-tys-zl-na-zakup-ksiazek-z-gdanskich-ksiegarn/ar/c1-15374290>